

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

WIELKOPOLSKIE

3661

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA

2. Czas powstania

1833

3. Miejscowość

RUSKO

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

63-207 Rusko

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo wielkopolskie

gmina Jaraczewo / pow. Jarocin

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo poznańskie

powiat Jarocin

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzym.-kat. p.w. św.

Wojciecha,

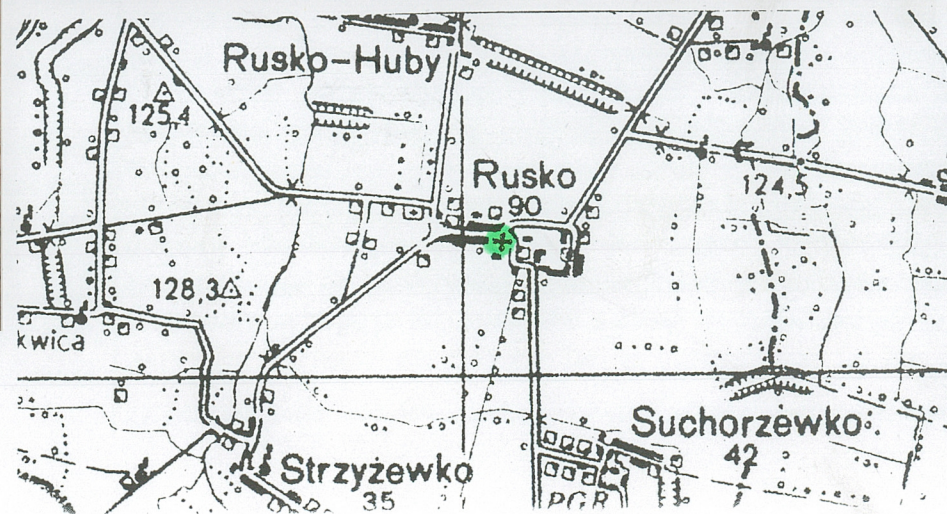
63-207 Rusko

9. Użytkownik i jego adres

jw.

10. Rejestr zabytków

KL, III-885/11/61, 27.12.1961
Nr ..... data ..... 1961.....

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu

Rusko jest wsią o metryce średniowiecznej. Najstarsza wzmianka o tej miejscowości pochodzi z końca XIV w. (1392), kiedy to właścicielami Ruska byli przedstawiciele rodu Zarembów. W r. 1578 dziedzicami Ruska byli Bielawscy. W XVII w. wieś należała do Suchorzewskich, później do Koszuckich, w wieku XIX - do Objeziarskich, pod koniec tego stulecia - do hr. Zygmunta Czarneckiego.

O pierwotnej świątyni w Rusku nic bliższego nie wiadomo. W 1423 r. był tu kościół sukursalny, należący zapewne do parafii w Cerekwicy, z altarią (wzmiankowany altarzysta Marcin). Przynależność Ruska do parafii cerekwickiej potwierdzona jest w roku 1578.

W roku 1613 ówczesny dziedzic, Wojciech Suchorzewski, wznosił w Rusku nowy, drewniany kościół, jednocześnie starając się o utworzenie tu parafii. Starania te zakończyły się pomyślnie: 28 06 1617 r. bp Andrzej Opaliński wystawił przywilej erekcyjny parafii. Kościół został konsekrowany p.w. św. Wojciecha 10 05 1626 r. przez b-pa sufragana Jana Trach-Gnińskiego.

W roku 1833 w miejscu świątyni z 1613 r. stanął nowy, szachulcowy kościół. O okolicznościach jego powstania nic bliższego nie wiadomo. W roku 1913 budynek ten był restaurowany; wtedy też dobudowano kaplicę pn.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: Kościół usytuowany jest w centrum wsi, po pd. stronie asfaltowej szosy z Jarocina do Jaraczewa, w pobliżu skrzyżowania z szosą do Suchorzewka. Na wsch. od świątyni, po drugiej stronie skręcającej tu na pd. szosy do Suchorzewka znajduje się założenie pałacowo-parkowo-folwarczne. Kościół jest orientowany. Otacza go zielony, zadrzewiony teren (d. cmentarz przykościelny), ogrodzony parkanem z metalowych prętów, osadzonych na kamiennie-ceglanym murku pomiędzy ceglanyimi słupkami, z ozdobną kutą bramą i dwiema furtkami od pn. oraz furtką prowadzącą do znajdującej się w pobliżu plebanii od pd. Wokół kościoła oraz do plebanii prowadzi aleja o powierzchni betonowej; przed budynkiem - wybetonowany plac. Na terenie przykościelnym po stronie pn., pomiędzy kaplicą i kruchtą na wysokim postumencie ustawiono figurę Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej (1763); przed kaplicą - krzyż misyjny. W narożniku między prezbiterium i kaplicą znajdują się trzy kamienne nagrobki: Józefa Ziemięckiego (zm. 1868), ks. Cypryana Piotrowskiego (zm. 1854) i Karola Tarnowskiego (zm. 1845?). Po stronie pd., nieco dalej od budynku ustawiono kamienną figurę św. Wojciecha. W narożniku pn.-zach. - dzwonnica o otwartej konstrukcji drewnianej, kryta gontem.

Materiał i konstrukcja: Kościół jest budynkiem o konstrukcji drewnianej, szkieletowej, z wypełnieniem cegłą; wypełnienia tynkowane. Podmurówka kamiennie-ceglana. Zakrystia murowana z cegły, otynkowana. Wieża o konstrukcji drewnianej, słupowej, oszalowana pionowo przybijanymi deskami (z listwowaniem). Wnętrze otynkowane, nakryte stropem drewnianym z podsufitką, podbitym nowym deskowaniem. Dolne partie ścian oraz słupy empory pokryte nową boazerią. Dach o konstrukcji drewnianej (system więzarów jętkowych, stężanych krzyżakami i kratownicami, krzyżujących się z kratą wzdłużną; belki łączone dyblami), kryty podwójnie dachówką karpiówką. Posadzka nowa, z płyt marmurowych barwy popielatej (dawniej podłoga z desek). Empora muzyczna oraz prowadzące na nią schody drewniane. Stopnie zewn. betonowe. Drzwi zewn. pełne, opierane deskami "w romb", z ozdobnymi okuciami, gł. i do kostnicy - 2-skrzydłowe, do zakrystii, kruchty pn. oraz kruchty przy kaplicy - 1-skrzydłowe; drzwi wewn. do kruchty bocznej, do zakrystii i do kruchty przy kaplicy 1-skrzydłowe pełne, opierane deskami pionowo lub "w romb". Okna 2-poziomowe oraz 4-, 6- i 7-podziałowe, szklone na kit w szczelinach krzyżowych, krosnowe.

Rzut: Kościół jest budynkiem jednonawowym, z niewyodrębnionym architektonicznie, równym szerokością nawie prezbiterium od wsch. oraz wieżą od zach. Wzniesiono go na rzucie prostokąta, partia wsch. zamknięta trójbocznie; wieża nieznacznie węższa, na rzucie zbliżonym do kwadratu. Od pd. do budynku przylegają dwie prostokątne przybudówki: po stronie wsch. - zakrystia, po stronie zach. - nowa kostnica, wzniesiona na miejscu istniejącego tu dawniej mniejszego składzika. Od pn. - po stronie wsch. dobudowana w 1913 r. kaplica zamknięta trójbocznie, z niewielką prostokątną kruchtą od wsch., po stronie zach., przy wieży - prostokątna kruchta.

14. Kubatura 1476 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 246 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja W 1 poł. lat 90-tych przeprowadzono modernizację wnętrza, m. in. podłogę drewnianą zastąpiono posadzką z płyt marmurowych, wykonano boazerię na ścianach oraz podbicie stropu z podsufitką deskowaniem. W tym samym czasie pomalowane zostały ołtarze; W 2 poł. lat 90-tych wykonano ławki, konfesjonał i in. elementy wyposażenia; nieco później rozebrano stary składzik, w jego miejscu wzniesiona została większa kostnica; W najbliższym czasie planuje się przeprowadzenie remontu konstrukcji dachu.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Niektóre belki konstrukcyjne ścian zniszczone, części belek brak. Na podmurówce oraz w partiach wypełnień widoczne ubytki tynku. Wieża pochylona. Część belek konstrukcji dachu spróchniała lub zniszczona wskutek żerowania owadów, niekonserwowana. Pozostałe elementy budynku w stanie dość dobrym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wyprostowanie wieży. Częściowa wymiana belek konstrukcyjnych ścian oraz więźby dachowej, uzupełnienie brakujących elementów. Impregnacja elementów drewnianych środkiem zabezpieczającym. Naprawa tynków.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta ogólne kościołów : Rusko, 1797-1939; Akta szczegółowe kościołów : Rusko, 1828-1901; Akta parafii Rusko, 1740-1866; Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu; Karta zielona, opr. A. Kodurowa, 1953; Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

22. Biblioteka

J. Łukaszewicz, Opis historyczny kościołów parochialnych..., t. 2, Poznań 1858, s. 135;
Gregorovius, Ergänzungen zur statist. Darstellung des Kreises Pleschen, Pleschen 1867, s. 76
E. Callier, Powiat pyzdrowski w XVI stuleciu, Poznań 1888, s. 232;
Słownik geograficzny Królestwa Polskiego..., t. X, Warszawa 1889, s. 31;
S. Kozierowski, Schematyzm historyczny ustrojów parafialnych dzisiejszej Archidiecezji Poznańskiej, Poznań 1935, s. 352-53;
Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 5, z. 5, Warszawa 1959, s. 16-17;
J. Nowacki, Archidiecezja Poznańska w granicach historycznych i jej ustrój, Poznań 1964, s. 578.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)**24. Uwagi różne****25. Opracował**

tekst ..... mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki ..... mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. .... mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów .....

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)**27. Załączniki**

wkładka nr 1, 2, 3, 4

1. Miejscowość R U S K O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA	3. zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) od opisu, spis zdjęć

c.d. pkt. 13

Bryła: Kościół jest częściowo podpiwniczony (pod partią wsch.; piwnica obecnie niedostępna). Nawę i równe z nią wysokością prezbiterium nakrywa wysoki dach dwuspadowy o lekko załamanych połaciach, nad zamknięciem wsch. - dach trójpołaciowy. Bryłę kościoła od pn. urozmaica nieco niższa kaplica z małą kruchtą od wsch., nakryta wysokim dachem trójspadowym, od pd. - dwie znacznie niższe przybudówki: zakrystia oraz kostnica, obie nakryte dachami dwuspadowymi. Nad całością dominuje dostawiona do kościoła od zach., wtopiona w bryłę nawy, 3-kondygnacyjowa, zwężająca się uskokowo wieża, nakryta dachem namiotowym; przy wieży po stronie pn. - niewielka kruchta boczna, nakryta daszkiem dwuspadowym.

Elewacje: Kolorystyka elewacji oparta na kontraście ciemnych, drewnianych belek konstrukcyjnych ścian oraz jasnych, tynkowanych, malowanych na biało partii wypełnień. Okna i wejścia prostokątne; drzwi ciemnobrązowe, okna w profilowanych, malowanych na ciemnoczerwono obramieniach. Elewacje wieży szalowane pionowo pobijanymi, ciemnymi deskami; styki desek ukryte pod listwami. W wieży od zach. na osi szerokie wejście gł., nakryte nowym pulpitowym daszkiem, od pn. i pd. - pary okien (po stronie pn. okna widoczne ponad daszkiem znajdującej się tu kruchty): niewielkie okna 2-dzielne oraz większe okna 4-podziałowe; w wyższych kondygnacjach po stronie pd. brak otworów, po stronie pn. niewielki prostokątny otwór nakryty dwuspadowym daszkiem wspartym na ozdobnej konstrukcji drewnianej, obok prosty drewniany krzyż. W kruchcie od pn. wejście, od zach. - niewielkie, prostokątne okno. Elewacje boczne nawy i prezbiterium częściowo przesłonięte nowszymi przybudówkami; ponad dachami przybudówek po stronie pd. widoczne okna 4-podziałowe, po stronie pn., przy kaplicy - dwa okna 7-podziałowe. W zamknięciu wsch. brak okien.

W ukośnych ścianach bocznych zamknięcia kaplicy dwa duże, 6-podziałowe okna; po stronie wsch. kruchta z niewielkim, poprzedzonym stopniami zewn. i podestem wejściem, nakrytym nowym pulpitowym daszkiem, zwieńczona trójkątnym odeskowanym szczycikiem. Elewacje zakrystii tynkowane, malowane na biało; jej elewacja pd. z okratowanym, 2-dzielnym oknem na osi, zwieńczona trójkątnym, odeskowanym szczytem; wejście do zakrystii po stronie wsch. Elewacja pd. kostnicy z poprzedzonym zewn. stopniami, szerokim, prostokątnym wejściem, nakrytym pulpitowym daszkiem, zwieńczona trójkątnym, odeskowanym szczytem; w ścianach bocznych kostnicy - niewielkie okna prostokątne.

Wnętrze w znacznym stopniu zmodernizowane. Ściany tynkowane, pomalowane na biało, podzielone występującymi przed lico belkami; dolne partie ścian, słupy wieży oraz belki przyścienne pokryte nową boazerią; wzdłuż ścian umieszczono obiegającą całe wnętrze ławeczkę. Nawa, prezbiterium oraz kaplica nakryte są stropem drewnianym z podsufitką podbitym nowym deskowaniem z jasnego drewna (listwy podłużne nieco ciemniejsze). Starą, deskową podłogę w nawie i prezbiterium zastąpiono posadzką z płyt marmurowych barwy popielatej; w kaplicy - z płytek ceramicznych. W partii podwieżowej drewniana

Wkładkę założył .....mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r. ....

(imię, nazwisko, data)

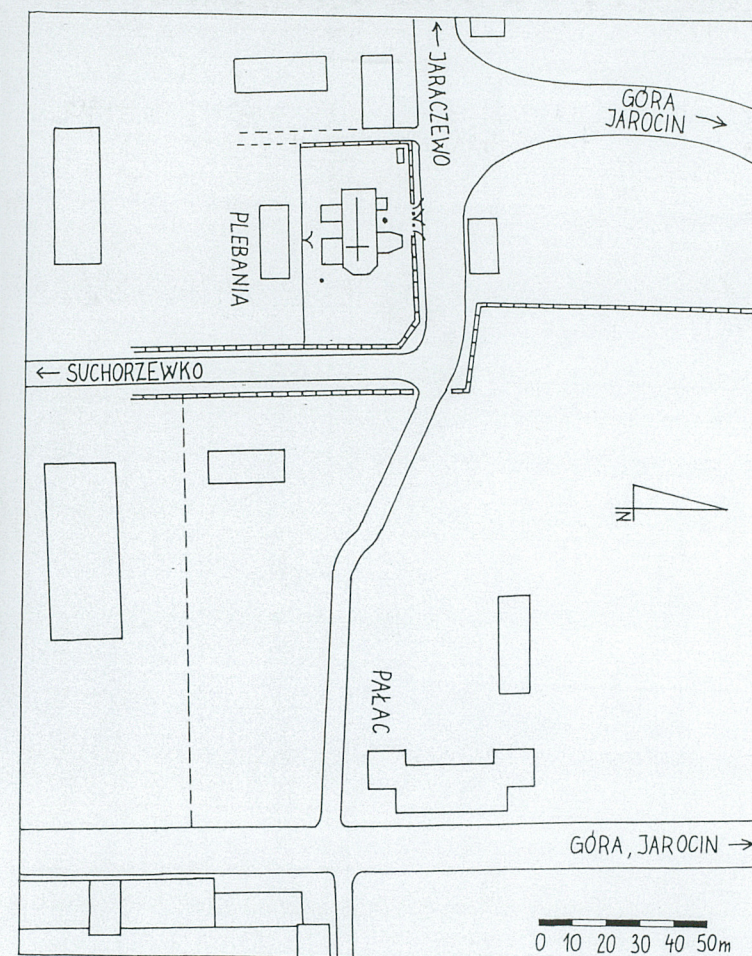
Miejsce przechowywania negatywów .....

empora muzyczna o prostym, odeskowanym parapecie, wsparta na pokrytych nową boazerią słupach. W ścianie pn. wyjście do kruchty bocznej. Prezbiterium podwyższone o jeden stopień, oświetlone poprzez okno w ścianie pn. i nieco mniejsze w ścianie pd. W ścianie pd. przejście do zakrystii. Od pn. szeroko otwarta do nawy, podwyższona o dwa stopnie kaplica, oświetlona dużymi oknami w ścianach ukośnych zamknięcia; w otwarciu dwa drewniane słupy o sfazowanych narożach.

Wypożaenie: Z pierwotnego, pochodzącego zapewne z poprzedniego kościoła wypożaenia zachowały się trzy ołtarze: 1. Ołtarz gł. z pocz. XVII w., niearchitektoniczny, z rzeźbami św.św. Piotra i Pawła i in. apostołów oraz obrazem św. Mikołaja w polu centralnym i obrazami św. Dominika oraz Komunii św. Stanisława Kostki w polach bocznych; w zwieńczeniu - Koronacja Matki Boskiej. 2. Rokokowy ołtarz boczny, również niearchitektoniczny, z rzeźbami św.św. Floriana i Kazimierza oraz obrazami św. Antoniego w polu centralnym i św. Jana Nepomucena w zwieńczeniu. 3. Skromny ołtarz w kaplicy z 2 poł. XVII w., architektoniczny, z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem w polu centralnym oraz wyobrażeniem Św. Trójcy w zwieńczeniu. Ponadto wymienić trzeba chrzcielnicę z pocz. XIX w. w kształcie syreny dźwigającej muszlę na głowie. Nie zachowała się istniejąca tu niegdyś rokokowa ambona. Pozostałe elementy wypożaenia - ławki, konfesjonał itp. - nowe.

Spis zdjęć: 1 - widok ogólny od pn., 2 - widok od zach., 3 - kostnica i zakrystia od pd.-zach., 4 - prezbiterium od pn.-wsch., 5 - kaplica od zach., 6 - kruchta od pn.-zach., 7 - wieża kościelna od pd.-wsch., 8 - drzwi do kruchty, 9 - wnętrze - widok na prezbiterium, 10 - wnętrze - widok na empore muzyczną, 11 - fragment wnętrza nawy, 12 - wnętrze kaplicy, 13 - brama kościelna, 14 - dzwonnica, 15 - figura Matki Boskiej, 16 - figura św. Wojciecha, 17 - nagrobki przy kościele.

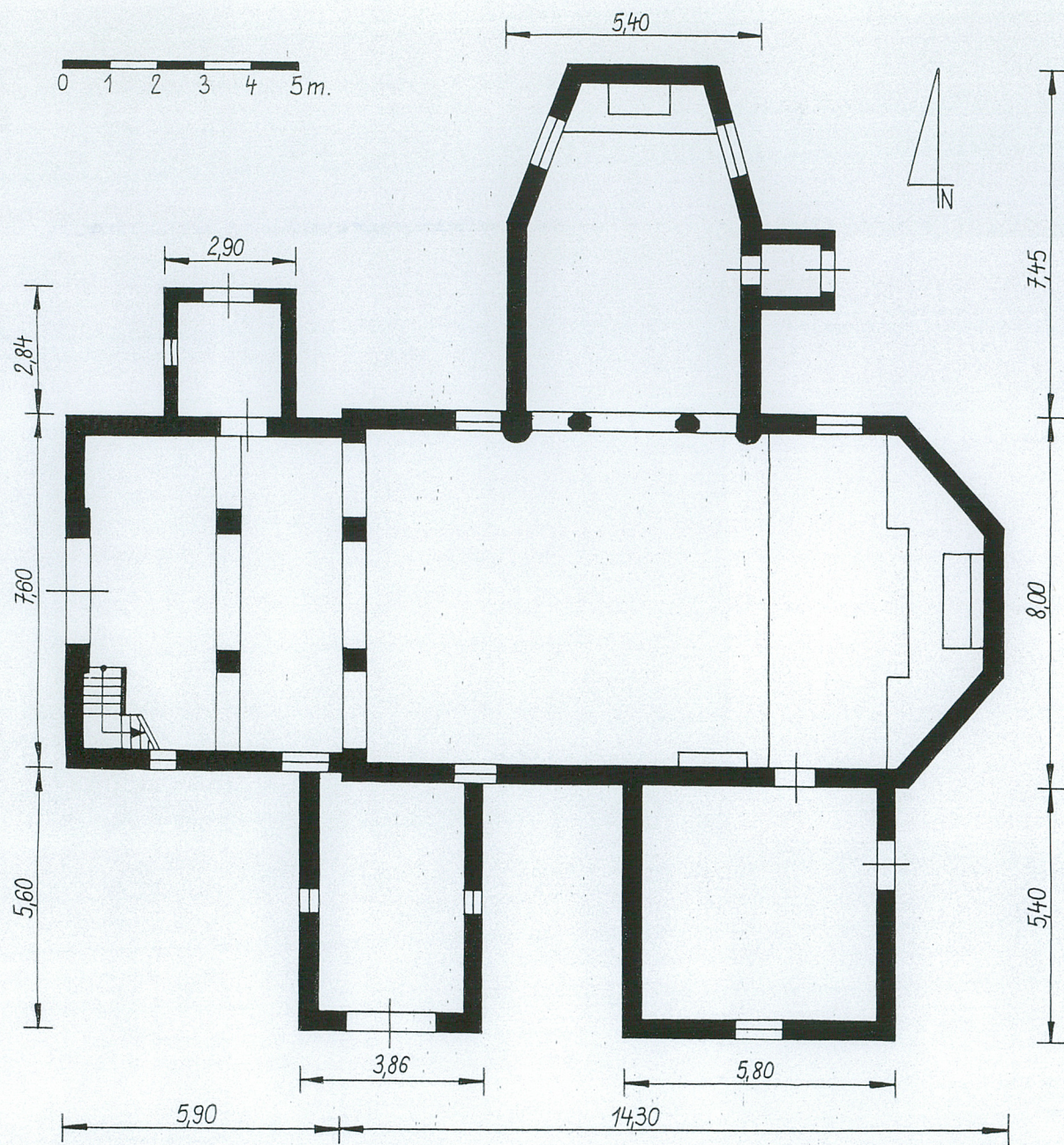
1. Miejscowość R U S K O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA	3. zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) rzut poziomy, plan sytuacyjny, odbitka ksero - zdjęcie z karty zielonej

Wkładkę założył .....mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów .....

0 1 2 3 4 5 m.

1. Miejscowość R U S K O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA	3. zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia

3

6

Wkładkę założył .....mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów .....

4

5

7

8

1. Miejscowość R U S K O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA	3. zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia

9

10

Wkładkę założył .....mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów .....

11

12

1. Miejscowość R U S K O	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF. P.W. ŚW. WOJCIECHA	3. zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) zdjęcia

Wkładkę założył .....mgr Krzysztof Jodłowski wrzesień-listopad 2000 r.....
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów .....

